

Sisäministeriön lausunto; luonnos liikenneturvallisuusstrategiaksi

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa koskien luonnosta liikenneturvallisuusstrategiaksi. Sisäministeriö toteaa asiassa seuraavaa.

Yleistä

Sisäministeriö pitää strategiaa laaja-alaisena ja sisällöltään perusteltuna. On tärkeää, että liikenneturvallisuusustyö nähdään laajasti ja se on jatkuvaa. Sisäministeriön näkemyksen mukaan liikenneturvallisuusustoimet edellyttävät myös resursointia. Kuten strategialuonnoksessa todetaan, se ei tarkoita pelkästään liikennepoliittisia ratkaisuja tai lainsäädännöllisiä muutoksia, vaan esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyö liittyvät läheisesti liikenneturvallisuuteen. Liikenneturvallisuuteen vaikuttaa myös se, mitä yksilön elämässä tapahtuu liikenteen ulkopuolella. Esimerkiksi elämän hallinnan ja terveyden ongelmat tai persoonallisuuden piirteet heijastuvat myös liikenteeseen. Viranomaisten tiiviillä yhteistyöllä pystytään vaikuttamaan liikenneturvallisuuden myönteiseen kehitykseen. Yhteistyöhön tulee ottaa mukaan myös laajasti eri sidosryhmät yrityksistä kansalaisjärjestöihin.

Sisäministeriö nostaa esiin myös sen, että pelastustoimi on merkittävä sisäisen turvallisuuden toimiala 850 paloaseman palveluverkolla, jolla on vahvaa liittymäpintaa myös liikenneturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Pelastustoimessa tilastoidaan järjestelmällisesti tehtävät ja niihin liittyvät tapahtuma- ja uhr tiedot. Käytännössä kaikki loukkaantumiseen tai kuolemaan johtaneet onnettomuudet hoidetaan pelastuslaitosten toimesta. Lisäksi pelastuslaitokset ovat mukana kuntien liikenneturvallisuusstyössä ja tekevät arvokasta turvallisuuskasvatustyötä paikallisella tasolla. Sisäministeriö toivoo, että pelastustoimen edustaja otetaan liikenneturvallisuuteen liittyvään strategiatyöhön vahvemmin mukaan. Vain sillä tavalla varmistetaan, että toimialan tieto saadaan laajemmin käyttöön ja vastavuoroisesti strategiset tavoitteet saadaan ulotettua voimakkaammin pelastustoimialan tekemiseen. Liikenneturvallisuusstrategiassa mainitaan, että liikenneturvallisuus on koko yhteiskuntaa koskettava. Näin ollen liikenneturvallisuusstyössä tarvitaan myös pelastustoimea.

Liikenneturvallisuusstrategian visio ja strategiset linjaukset

Liikenneturvallisuusstrategian keskiössä on kokonaisvaltainen lähestymistapa liikenneturvallisuuteen. Liikenneturvallisuus tulee käsittää laajasti niin, että se kattaa kaikki liikennemuodot. Liikenneturvallisuusstrategian visiona on, että kenenkään ei tarvitse liikennemuodosta riippumatta kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä vuoteen 2050 mennessä. Strategiset linjaukset ohjaavat vision saavuttamista. Strategiset linjaukset ovat: 1) Liikenneturvallisuus on koko yhteiskunnan yhteinen asia; 2) Päätöksenteon on perustuttava tietoon;

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

295 480 171
358 295 480 171

916 044 635
+358 9 160 44635

kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

3) Eri toimijoiden liikenneosaamista on lisättävä; 4) Asenteiden on muututtava liikenteessä; 5) Liikennejärjestelmän ja sen kaikkien osien on oltava turvallisia; 6) Teknologinen kehitys tuo turvallisuutta ja 7) Lainsäädännön on edistettävä turvallista liikkumista.

Sisäministeriö pitää visiota ja strategisia linjauksia perusteltuina. Sisäministeriö nostaa teknisenä huomiona esiin sen, että sivulla 2 (tiivistelmä) olevassa kuvassa strategiset linjaukset eivät ole samassa järjestyksessä kuin varsinaisessa tekstissä.

Yksityiskohtaiset huomiot

Johdanto

Johdannossa viitataan poliisin liikennevalvonnan- ja liikenneturvallisuuden ohjelmaan. Kesäkuussa julkaistun ohjelman virallinen nimi on poliisin liikennevalvonnan ja -turvallisuuden ohjelma vuosille 2021-2030. Tämä tulisi huomioida liikenneturvallisuusstrategian jatkovalmistelussa. Lisäksi johdannossa viitataan kuuteen strategiseen linjaukseen. Linjausten järjestys ja lukumäärä tulisi päivittää strategian muualla esitetyn mukaiseksi.

Liikenneturvallisuusviranomaiset ja muut keskeiset toimijat, 3.1

Strategian luvussa 3.1 luetellaan keskeisiä liikenneturvallisuuden parissa työskenteleviä viranomaisia ja tahoja. Toimijoissa mainitaan muun muassa meripelastusseura, jolla on lähinnä viranomaisia tukeva rooli. Sisäministeriö esittää, että toimijoihin lisätään myös pelastuslaitokset, jolla on erittäin huomattava rooli onnettomuustilanteiden hoitamisessa, loukkaantuneiden hoitoon kuljetuksissa, onnettomuustiedon keräämisessä ja turvallisuuskasvatuksessa.

Myös poliisi on yksi liikenneturvallisuusviranomaisista, kuten sivulla 26 todetaan. Kyseisessä kohdassa todetaan, että poliisin tehtävänä on valvoa liikennesääntöjen noudattamista ja ajoneuvojen kuntoa koskevien säännösten noudattamista poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) ja poliisilain (872/2011) mukaisesti.

Sisäministeriö esittää, että viittaus poliisinhallinnosta annettuun lakiin poistetaan ja teksti muutetaan. Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Poliisi valvoo muun muassa tieliikennelain (729/2018) noudattamista ja ajoneuvolain (82/2021) mukaisesti ajoneuvojen kuntoa ja liikennekelpoisuutta.

Liikennemuodoille yhteinen säätely, 3.2.1

Sisäministeriö nostaa esiin teknisenä huomiona, että sivulla 29 viitataan virheellisesti rikoslain (39/1889) säädösnumeroon ja liikenne rikoksia käsittelevään lukuun.

Liikennemuotokohtainen säätely, 3.2.2

Sisäministeriö esittää, että kohdassa huomioidaan myös maastoliikennelaki (1710/1995). Muutoinkin olisi sisäministeriön näkemyksen perusteltua, että maastoliikenne huomioitaisiin muuallakin strategialuonnoksessa, koska maastoliikenneonnettomuudet mainitaan toimenpiteissä.

Muut kansalliset päätökset ja strategiat, 4.1

Sisäministeriö esittää, että viittaus poliisin ohjelmaan päivitetään vastaamaan virallista nimeä. Ohjelman nimi on poliisin liikennevalvonnan ja -turvallisuuden ohjelma vuosille 2021-2030. Sisäministeriö esittää myös, että strategiassa sivulla 34 oleva poliisin ohjelman vaikuttavuustavoite päivitetään seuraavaksi: *Liikenne rikosten ja liikenteessä ilmenevien rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen sekä liikenneturvallisuuden ylläpitäminen.*

Lisäksi sisäministeriö esittää, että sivulla 34 oleva kappale kirjataan seuraavaksi: *Toimintaohjelma tarkastelee liikenneturvallisuutta poliisin näkökulmasta keskittyen erityisesti poliisin tekemään liikennevalvontaan ja liikenneturvallisuustyöhön. Liikennevalvonnan lisäksi toimintaohjelmassa tuodaan esille monia muitakin ennaltaehkäiseviä keinoja, joilla pyritään lisäämään liikenneturvallisuutta. Poliisin liikennevalvonnalla ja -turvallisuustyöllä vaikutetaan siten, että liikenneturvallisuus paranee ja yhteiskunnalliset haitat vähenevät. Tähän pyritään vaikuttamalla*

erityisesti seuraaviin asioihin: 1) ajoterveys ja vireystila, 2) alkoholi, huumausaineet ja lääkkeet, 3) nuoret, 4) ajotavat ja ajonopeudet, 5) turvavöiden, lasten turvalaitteiden ja suojarusteiden käyttäminen, 6) tarkkaamattomuus (tekniset laitteet, mobiililaitteet, muu toiminta), 7) jalankulku, pyöräily ja suojatie, 8) ammattiliikenne, kuljetusrikollisuus ja tieliikenteen harmaa talous.

Strategiset linjaukset ja tavoitteet vuosille 2022-2026, 6

6.1 Liikenneturvallisuus on koko yhteiskunnan yhteinen asia

Sisäministeriö pitää esitettyjä toimenpiteitä perusteltuina. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa eri tasoilla on tärkeää. Liikennevalvonnalla voidaan parantaa liikenneturvallisuutta ja sisäministeriö pitää tärkeänä, että Poliisihallitus toimeenpanee poliisin liikennevalvonnan ja -liikenneturvallisuuden ohjelman vuosille 2021-2030.

6.2 Päätöksenteon on perustuttava tietoon

Sisäministeriö pitää tietopohjan laajentamista tärkeänä esitetyillä strategisilla linjauksilla. Tiedon liikkuminen eri toimijoiden välillä parantaa eri toimijoiden mahdollisuuksia parantaa liikenneturvallisuutta.

Sisäministeriö esittää, että taulukon kohdissa 9 ja 10 mainitaan myös pelastustoimi. Pelastustoimella on sellaista tietoa, joka hyödyttää myös muita viranomaisia. Lisäksi pelastustoimen onnettomuus ja resurssitietokannassa (PRONTO) on olemassa onnettomuuksista paikkatieto ja liikenneonnettomuustyyppiin liittyvät tarkastelut. Yhdistämällä tämä tieto yhteiseen tietokantaan saadaan tavoitteen mukainen menettely aikaiseksi.

6.3 Eri toimijoiden liikenneosaamista on lisättävä

Eri toimijoiden osaamisesta ja taitojen kehittämisestä on huolehdittava. Myös viranomaisten, kuten poliisin osaamisesta huolehtiminen on tärkeää. Sisäministeriön arvion mukaan kuljettajien koulutusta kehittämällä voidaan parantaa liikenneturvallisuutta. Tulisikin arvioida, takaako nykyiset kuljettajien koulutusvaatimukset riittävän osaamisen turvalliseen liikkumiseen.

Sisäministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko toimenpiteessä nro 44 olla mainittuna vastuutahona myös Liikenne- ja viestintävirasto. Liikenne- ja viestintävirasto viestii jo nykyisin aktiivisesti miehittämättömien ilma-alusten säännöksistä.

6.4 Asenteiden on muututtava liikenteessä

Liikennekäyttäytymiseen vaikuttaa osaamisen lisäksi hyvin paljon myös tienkäyttäjien asenteen. Tähän vaikuttaminen vaatii useiden toimijoiden pitkäjännitteisiä ja monipuolisia toimia. Viestintä, liikennekasvatus ja kuljettajakoulutus ovat tärkeitä asenteisiin vaikuttamisessa. Myös poliisin liikennevalvonnalla voidaan vaikuttaa.

Sisäministeriö toteaa, että pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman yhtenä vaikuttavuustavoitteena on lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvaminen. Vaikuttavuuteen liittyvinä tarkentavina tavoitteina ovat kohderyhmien tavoittaminen monipuolisilla keinoilla ja kohtaaminen turvallisuuskasvatuksella vähintään neljä kertaa 25-ikävuoteen mennessä. Pelastuslaitokset ovat suunnitelleet ja toteuttaneet yhteistyössä Liikenneturvan kanssa Punainen Liitu -kampanjan toisen asteen opiskelijoille. Kampanjalla on hyvä vaikutus ajokortin saamisen kynnyksellä oleviin nuoriin. Tämä on osoitus siitä, että pelastustoimella on kyvykkyyttä ja mahdollisuuksia osaltaan olla edistämässä liikenneturvallisuusosaamista. Sisäministeriö nostaa esiin, että mahdollisuus voitaisiin ottaa esille luvun 6.4 taulukossa.

6.5 Liikennejärjestelmän ja sen kaikkien osien on oltava turvallisia

Strategialuonnoksessa todetaan, että ihmiset tekevät virheitä eikä kaikki virheitä pystytä poistamaan. Liikennevalvonnalla voidaan vaikuttaa siihen, että tienkäyttäjät toimivat liikennejärjestelmän edellyttämällä tavalla. Sisäministeriö pitää esitettyjä toimenpiteitä perusteltuina.

6.6 Teknologinen kehitys tuo turvallisuutta

Sisäministeriö yhtyy strategialuonnoksessa esitettyyn näkemykseen, että liikenteen teknologia- ja automaatiokasvatus kuten parantaa liikenneturvallisuutta. Ajoneuvokantaa tulisikin pystyä uudistamaan turvallisemmaksi.

6.7 Lainsäädännön on edistettävä turvallista liikkumista

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että lainsäädäntö edistää turvallista liikkumista. Ajokorttilain ajokieltoimenettelyn ja ajoluvan valvontaan liittyvien muutostarpeiden selvittäminen on tärkeää.

Toimenpiteessä nro 108 esitetään, että poliisilla olisi mahdollista kieltää ja tarvittaessa estää minkä tahansa ajoneuvon kuljettaminen, jos päihtymys selvästi vaikuttaa kuljettajan ajokykyyn. Esitetty tieliikennelain muutos liittyisi polkupyörän ja esimerkiksi sähköpotkulaudan kuljettamiseen. Sisäministeriö pitää muutosta perusteltuna. Sisäministeriö pitää liikenneturvallisuuden ja poliisin toimintamahdollisuuksien kannalta kuitenkin parempana, että edellä olevan lisäksi rikoslain (39/1889) 23 luvun 9 §:ssä (liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla) säädettäisiin promilleraja ja pakkokeinolakia (806/2011) muutettaisiin tarvittavilta osin.

Sisäministeriö pitää perusteltuna arvioida vesiliikennejuopumuksen promillerajan laskemista. Lisäksi tulisi arvioida huumausaineiden nollarajan säätämistä myös vesiliikenteeseen.

Sisäministeriö ei sen sijaan kannata toimenpiteen nro 113 (vesillä järjestettävien yleisötilaisuuksien turvallisuusvaatimusten yksinkertaistaminen) kirjaamista liikenneturvallisuusstrategialuonnokseen. Toimenpide ei kohdistu laajasti vesiliikenteeseen vaan kohdistuu suppeasti vesiliikenteen erityistilanteisiin.

Liikenneturvallisuusstrategian toteuttaminen ja seuranta, 7

Sisäministeriö pitää hyvänä, että strategialuonnoksessa tuodaan selvästi esille se, että kukin taho toteuttaa sille vastuutetut toimenpiteet määrärahojensa puitteissa. On selvää, että useilla hallinnonaloilla, kuten poliisissa, kokonaisresurssien lisääminen mahdollistaisi paremmin liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuustoiminnan. Määrärahalisäykset päätetään erikseen normaalissa valtiontalouden suunnittelussa.

Strategisten linjausten toteutusta seurataan erilaisilla mittareilla. Sisäministeriö esittää, että asenteiden muuttumista voisi rattijuopumusrikosten määrän lisäksi seurata myös rattijuopumustutkimuksen tuloksien avulla.

Muuta

Strategian vaikutukset poliisin toimialalla ja liikenneturvallisuuteen

Lausuntopyynnössä pyydetään arvioimaan liikenneturvallisuusstrategian mahdollisista vaikutuksista lausunnonantajien toimintaan sekä liikenneturvallisuuteen. Sisäministeriön näkemyksen mukaan strategialuonnoksessa esillä olevia toimenpiteitä on jo huomioitu poliisin liikennevalvonnan ja -turvallisuuden ohjelmassa. Strategian toimenpiteillä voidaan laaja-alaisesti parantaa liikenneturvallisuutta.

Strategian vaikutuksia poliisin resursseihin

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lisäksi toimenpiteiden vastuutahoja arvioimaan lausunnoissaan mahdollisia vaikutuksia niiden resursseihin. Strategian toimenpiteillä on vaikutuksia poliisissa. Poliisin liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuustyön ylläpitäminen edellyttäisi nykyistä suurempaa poliisitoimen kokonaisresursointia. Poliisihallinnon taloudellinen tilanne tulee olemaan tulevina vuosina erittäin haastava ilman merkittävää lisärahoitusta. Poliisia sitovien pidemmän aikavälin tavoitteiden saavuttaminen on muuttumassa haastavammaksi 12.5.2021 julkistetun julkisen talouden suunnitelman (JTS) ja siihen liittyvän kehyspäätöksen 2022–2025 seurauksena. Kehyspäätöksessä poliisille vuodelle 2022 osoitetut resurssit poikkeavat merkittävästi poliisin tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavista määrärahoista. Tämä vaikuttaa poliisitoimintaan laajasti ja siten myös liikennevalvonnan ja liikenneturvallisuustyöhön. Osana vuoden 2022 talousarvion valmistelua hallitus päättää poliisin toimintamäärärahoista vuodelle 2022.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Erikoissuunnittelija

Aino Tuovinen

Jakelu LVM Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi
Ministeri Ohisalo
Valtiosihteeri Parviainen
Ministerin erityisavustajat
SM/PO
SM/PEO